

Dr. Strausz Pál orvos alezredes

A nitromint-abususról egy esettel kapcsolatban

Szerző a mindennapi orvosi gyakorlatban nélkülözhetetlen Nitromint egy ritkán jelentkező euforizáló toxaeмиás esetét ismerteti. Egyben röviden áttekinti a gyógyszer-mellékhatások gyakoriságát és a nitroglycerin toxaeмиát.

Orvosok és betegek előtt egyaránt ismert, hogy therápiás és diagnosztikus céllal adott gyógyszerek mellékhatások fellépéséhez vezethetnek. Gyógyszereink mérgek, pontosabban ferment mérgek. Therápiás hatásuk mellett természetes velejáróként nemkívánatos — mellék — hatásuk is lehet. Az Egészségügyi Világszervezet szakértői bizottsága mellékhatásnak, illetve nemkívánatos hatásnak definiálja mindazon ártalmas gyógyszerhatásokat, amelyek előírásos adagolás mellett lépnek fel. A gyógyszer és a mellékhatás összefüggése biztosnak vehető, ha a gyógyszer alkalmazása után a mellékhatás mindig fellép, elhagyása után megszűnik és ismételt alkalmazásakor újra megjelenik. A gyógyszer mellékhatások irodalmi adatok szerint 4,8—30%-ban fordulnak elő (2). Amerikai szerzők kórházi anyagon 14—16%-ra, járóbeteg anyagon 5—6%-ra becsülik (5). *Stephany* (8) belgyógyászati beteganyag a gyógyszer mellékhatás biztos összefüggését 10%-ban észlelte. *Simon és mtsai* (7) hazai klinikai anyagon 5,8%-os mellékhatásról számolnak be. Ebből 7,8%-os a psycho-vegetatív érintettség. *Jávör* (4) minden kedvezőtlen észlelt változást mellékhatásként értékelve 34,7%-os mellékhatásról tesz említést. *Burger és mtsai* (2) saját belgyógyászati-klinikai és ambuláns-beteganyagon 20,6%-os nem kívánt hatást írtak le, melynek felét már a klinikai felvételkor észlelték. *Böttinger* (1) Svédországban 1966—1970 között a mellékhatások megkészsereződését figyelte meg. *Jávör* (4) a mellékhatások súlyosságát a következőknek találta: halálos 2,1%, súlyos 66,0%, enyhe 31,9%. *Burger* a mortalitást 0,23%-ban, *Stephany* 0,4%-ban adja meg. A gyógyszer mellékhatások feltehetően gyakoribbak, mert a betegeknek csak egy részt jelzi, vagy kerül miattuk orvoshoz. Egyes gyógyszereknek egy bizonyos nem kívánt hatása közismert, más ritkán jelentkező mellékhatása nem. Nőknél, egyéb súlyos betegeknel, allergiásoknál, vagy hypoproteinaemia esetén fokozottan kell a mellékhatásokkal számolnunk. Ha a betegek nem kívánt gyógyszerhatást észlelnek, a szert többnyire elhagyják, vagy orvosuknak jelzik. Elvértve azonban olyan beteggel is találkozzunk, aki éppen a mellékhatásért — vagy azért is — szed bizonyos gyógyszert. Ilyen volt egy betegünk, aki az igen széles körben használt, s a mai gyakorlatban nélkülözhetetlen Nitro-

mintot (nitroglycerin) részben anginás fájdalmainak megszüntetése, részben pedig euforizáló hatása miatt szedte. Mivel a Nitromint euforizáló hatása a mindennapi gyakorlatban nem ismert, érdemesnek tartjuk erre a figyelmet felhívni.

H. I. 58 éves betegnek 1973-ban hátsófalai infarctusa volt. Reinfarctus gyanúja, ill. subdecompensatio miatt 6 ízben kezeltük 1976-ig belgyógyászati osztályon. Infarctusa előtt röviddel, nagy opressiója volt, majd hónapokig nem érzett fájdalmat. Néhány hónappal később rendszeresen jelentkeztek kezdetben effort, majd nyugalmi anginák. Ezek miatt Nitromintot rendeltünk, mely fájdalmait jól kupírozta. Kezdetben napi Nitromintot szükséglete 1—2 tbl. volt, mely fokozatosan 10—15 tbl.-ra emelkedett. Ebből nappal 1—2 tbl.-t igényelt, a többit pedig éjszaka. Már a Nitromint terapia bevezetésekor feltűnt a betegnek a szer bódító, kellemes közérzetet nyújtó, altató hatása. Az álmatlan, szorongásos beteg főleg éjszaka szokott rá a Nitromint szedésére, mely egy ideig elbódította. A beteg Nitromint „éhségéről” akkor számolt be, mikor nagyfokú Nitromint fogyasztásának kiderítése miatt kórházi felvételre került. A részletes kikérdezéskor kiderült, hogy az éjszakai nyaki-mellkasi fájdalmak feltehetően csak részben szíveredetűek.

Felvételkor: nappal egy-két alkalommal típusos stenocardiás fájdalma van, éjszaka bizonytalan nyaki, mellkasba sugárzó fájdalomról számol be. Éjjel 1—2-szer kell vizelnie. Izzadékony, fáradékony, nyugtalan.

Kp. fejlett, jól táplált férfi. Ajak és köröm cyanosis. Jobb alsó végtagja hiányzik. Merevebb mellkas, a tüdők felett dobos kopogtatási hang, diffuse sípolás-bűgás, a rekeszek felett kevés pangásos szörcsölés. A szív balra-jobbra egy-egy újjal nagyobb, halk tompa szívhangok. RR: 110/80 Hgmm. P: 100—110/min. Has puha betapintható, máj keményebb, élesebb szélű, 2 ujjal meghaladja a jobb bordaívét, nem érzékeny.

Az alacsony vérnyomás és a decompensatio fokozódása okaként újabb infarctust ki lehetett zárni.

Megbeszélés

A nitromint euforizáló hatása az orvosi gyakorlatban alig ismert, azonban a toxicológiai irodalomban utalás található rá (9). *Issekutz* (3) könyvében megemlíti, de gyakoriságáról nem tesz említést. *Kubicek* (6) úgy véli, hogy a nitroglycerin euforizáló hatása nem ismert. Egy 64 éves anginás betegről számol be, aki naponta 70 tableta nitroglycerin készítményt szedett. Az eredetileg szorongásos neurotikus beteg psychésen és fizikailag függésbe került a szertől. A visszaélés kialakulását azzal magyarázza, hogy a gyógyszerből, mellyel a testi panaszokat ki lehet védeni, olyan szer lett, amelyik a szorongástól, a fájdalom jelentkezésének félelmétől egyaránt mentesítette a beteget. Minden újabb roham megerősítette ezt a tapasztalatot, fixálni segített a kialakult circulus vitiosus.

Ismertetett betegünk nappal részben elfoglaltsága, részben a sedatív hatás miatt nem figyelt fel kellőképpen panaszaira. Éjjel azonban a szorongásos, nyugtalan, rosszul alvó beteg az anginának vélt nyaki-mellkasi fájdalmak miatt az őt euforizáló Nitrominthez nyúlt, mely rövid ideig elkábította, elaltatta. Így függésbe került a szertől.

Nagyobb dosisú nitroglycerin szedésekor mellékhatásokkal is számolnunk kell. A nitroglycerin ellazítja a simaizomzatot, tágítja a postcapillárisokat, ezzel csökkenti a vénás visszafolyást, ezért a systolés térfogat és a perifériás ellenállás csökken. A vérnyomás süllyedése miatt csökken a systolés volumen, ami veszélyes lehet coronaria szűkület esetén. A nitroglycerin legjelentősebb metabolikus hatása a methaemoglobin képződés, melynek során a ferro-vas ferri-vassá oxidálódik. Therápiás dosisok adásakor ezzel nem kell számolni. Nagyobb adagoknál azonban a beteg állapota tovább romlik.

A kórházi tartózkodása alatt betegünk Nitromint adagját sikerült 1—2 tbl.-ra csökkentenünk — éjszakára fájdalomcsillapítót és altatót kapott. — Közérzete javult, cyanosisa és a bőr nyirkossága csökkent, a pulzus normalizálódott, a vérnyomás emelkedett — a keringés compensálódott.

1960—1972-ig gyógyszerfogyasztásunk 1808 millió Ft-ról 4827 millió Ft-ra emelkedett (4). Ez a fejlődés elősegíti és hatásosabbá teszi a gyógyító orvosi tevékenységet. A modern farmakoterápia alkalmazásakor azonban nem szabad megfeledkezni a gyógyszer mellékhatások veszélyeiről sem.

I R O D A L O M

1. *Böttinger L. E., Nor Jander M., Standberg I.*: Deaths from drugs. Analysis of drug induced deaths reported to the Swedish Adverse Drug Reaction Committee during a five-year period. *J. Clin. Pharmacol.* 14. 401—407. (1974).
2. *Burger R., Schmehe G., Schmann G., Engelhardt K.*: Arzneinebenwirkungen bei Patienten einer Medizinischen Klinik. *Med. Klin.* 72. 21—27. (1977).
3. *Issekutz B., Issekutz L.*: Gyógyszerrendelés. Második kiadás. *Medicina.* Budapest (1972).
4. *Jávor T.*: A gyógyszeres kezelés kockázata — a mellékhatás. *Gyógyszereink.* 27. 290—295. (1977).
5. *Káldor B.*: Előadás. Vezetélméleti tanfolyam főorvosok részére. (1977).
6. *Kubicek S. F.*: Über die Nitroglycerin-toxaemie. *Herzl. Kreisl.* 5. 255—257. (1973).
7. *Simon K., Jávor T., Gógl Á.*: Az intézeti észlelés szerepe a gyógyszer mellékhatások okozta ártalmak csökkentéséhez. *Orv. Hetil.* 117. 1769—1772. (1976)
8. *Stephany W., Gierlichs H., W., Planz G., Rahn K., H., Heintz R.*: Zahl und Art von Arzneimitteln Nebenwirkungen in einer medizinischer Klinik. *Dtsch. med. Wschr.* 101. 9—13. (1976).
9. *Lewin L.*: Gifte und Vergiftungen. Fünfte unveränderte Ausgabe. K. F. Haug Verlag Ulm Donau 1962. S. 415.

Штраус П., подполковник м/с:

ЛЕКАРСТВЕННАЯ ЗАВИСИМОСТЬ В СЛУЧАЕ НИТРОМИНТА

Автор описывает редко встречающийся случай эйфоризирующего, токсического действия нитроминта, постоянно применяемого в повседневной врачебной практике. Одновременно дается обзор частоты возникновения побочного действия препарата и токсемии нитроглицерина.

Dr. P. Strausz, Oberstltn. d. Med. D.:

DER NITROMINTABUSUS

Verfasser erörtert einen selten auftretenden euphorisierenden toxämischen Fall durch Nitromint, ein in der alltäglichen medizinischen Praxis unentbehrliches Mittel. Gleichzeitig werden die Häufigkeit der Nebenwirkungen von Arzneimitteln sowie die Nitroglycerintoxämie überlickt.

STUGERON *tabletta*

ÖSSZETÉTEL

Tablettánként 25 mg cinnarizinumot tartalmaz.

HATÁS

A Stugeron kifejezetten gátolja a különböző vasoaktív anyagok (adrenalin, noradrenalin, dopamin, angiotensin, vasoperessin, histamin, serotonin, bradykinin, nicotin) hatását. Ezen anyagok ismétlődő érszűkítő aktivitásának fontos szerepet tulajdonítanak az atherosclerosis kialakulásában. A Stugeron ezen felül fokozza az ereken átáramló vér mennyiségét, javítja a szövetek vér-ellátását, spasmolytikus hatást fejt ki az érfal simaizomzatára. A vérnyomást gyakorlatilag nem befolyásolja. Csökkenti a labyrinthus ingerlékenységét.

JAVALLATOK

A cerebrális keringés zavarai: arteriosclerosis cerebri, apoplexia és cerebro-cranialis sérülések utókezelésében, egyensúlyzavarok, migraine. A perifériás erek megbetegedéseiben (Buerger-kór, Raynaud-syndroma, diabetes, acrocyanosis) a claudicatio intermittens, paraesthesia, tropichus zavarok kezelésére.

ADAGOLÁS

Naponta 3x1 vagy 3x2 tablettá hónapokon keresztül, rendszeresen. Érzékeny betegeknél ajánlatos a kúrát napi 3x1 tablettával kezdeni és fokozatosan emelni az adagot.

MELLÉKHATÁSOK

Az átlagosnál nagyobb adagok alkalmazásakor előfordulhatnak: enyhe somnolentia vagy gastrointestinalis zavarok, amelyek az adag csökkentésére néhány nap múlva spontán megszűnnek.

MEGJEGYZÉS

„Csak vényre kiadható, és az orvos rendelkezése szerint (legfeljebb három alkalommal) ismételhető.”

CSOMAGOLÁS

50 tablettá, térítési díj: 4,- Ft.

KÖBÁNYAI GYÓGYSZERÁRUGYAR Budapest